

Griffie

Commissie Zorg, Welzijn en Cultuur

Datum commissievergadering :

DIS-stuknummer : 1465157
Behandelend ambtenaar : A.J.C. van Leeuwen, N. Vugts
Directie/bureau : Sociale en Culturele Ontwikkeling/ Bureau Cultuur
Nummer commissiestuk : ZWC-0725
Datum : 4 november 2008
Bijlagen : -

Onderwerp:

Restauratie-impuls voor Brabantse Monumenten

Voorstel van GS aan PS:

Ter bespreking in het kader van uw	vertegenwoordigende rol
	kaderstellende rol
	controlerende rol
X Ter kennisneming	X uitvoerende rol

Opmerkingen van het Presidium/Griffie:

Griffier van Provinciale Staten,
namens deze,

ing. J.W.H.M. Dankers

Bijlage:

-

Notitie ten behoeve van: Commissie Zorg, Welzijn en Cultuur

Voorgeschiedenis

Bij de Algemene Beschouwingen op 3 oktober jl. en bij de behandeling van de begroting in de commissie ZWC op 10 oktober jl. is door verschillende fracties extra aandacht gevraagd voor de Brabantse monumenten. Er is immers nog steeds een restauratieachterstand voor monumenten in onze provincie. Dit dossier geeft een indicatie van de restauratieachterstand in onze provincie en licht toe hoe de financiële impuls aan de restauratieachterstand wordt ingezet.

Provinciale Staten hebben op 20 april 2007 een bedrag van € 20 miljoen beschikbaar gesteld voor instandhouding van onroerend erfgoed, in het kader van het bestuursakkoord 2008-2011. In het programma 'Perspectiefrijk Brabant' is dit speerpunt verder uitgewerkt. Op 14 maart 2008 hebben Provinciale Staten de notitie Schatbewaarders van Brabant. Kaderstellende notitie erfgoed 2008-2011 vastgesteld, met een beleidskader voor de besteding van de beschikbare middelen voor de instandhouding van Brabants erfgoed. Tevens is in een motie bijzondere aandacht gevraagd voor industriële monumenten. Middels beleidsregels wordt in 2008-2011 totaal € 6 miljoen besteed aan ontwikkeling en instandhouding van gemeentelijke monumenten en structuren vermeld op de provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW). De overige € 14 miljoen wordt besteed aan Rijksmonumenten. De keuze voor Rijksmonumenten heeft te maken de uitvoeringsgereedheid van deze projecten; het betreft afgewezen aanvragen bij het Rijk.

Ingediende subsidieverzoeken restauratieachterstand

In het kader van Perspectiefrijk Brabant is een bedrag van 14 miljoen euro beschikbaar voor instandhouding van Rijksmonumenten. Provinciale Staten hebben besloten dat de middelen zullen worden besteed aan rijksmonumenten binnen 4 zorgcategorieën: kerken, molens, kastelen en industrieel erfgoed. Het beleidskader is opengesteld voor projecten tot 15 september 2008.

In uw commissie van 10 oktober is toegezegd inzage te geven in de verdeling over de zorgcategorieën en de resterende achterstand na uitputting van het budget. Ingediend zijn 43 verzoeken, waarvan 14 in de zorgcategorie molens, 23 verzoeken in de categorie kerken, 3 verzoeken in de categorie industrieel erfgoed en 3 bijzondere aanvragen. Het gaat in totaal om een subsidiebedrag van ruim € 24 miljoen.

Ten opzichte van de absolute hoeveelheid monumenten, lijkt het aantal aanvragen voor kastelen en industrieel erfgoed achter te blijven. In het kader van B5 projecten is er op dit moment overleg met deze gemeenten over de invulling van de categorie industrieel erfgoed. Het gaat hierbij om grote, tijdsintensieve projecten binnen de vijf grote steden. Tegelijkertijd nemen we het initiatief tot overleg met de kleinere gemeenten over de restauratieachterstand binnen de categorie industrieel erfgoed in deze gemeenten.

De projecten die nu zijn ingediend, zijn beoordeeld op voorbeeldwerking, ruimtelijke samenhang, cultuurhistorische waarde en de aansluiting bij provinciale beleidsdoelstellingen. Daarnaast is gestreefd naar een gelijkmatige verspreiding over de provincie en een evenwichtige verdeling van de middelen over de 4 categorieën. Van de voor 15 september ingediende projecten kunnen 23 projecten met provinciale subsidie uitgevoerd worden. In de categorie industrieel erfgoed 3 projecten, verder 7 molens en 13 kerken. Dan resteren nog 17 uitvoeringsgereede projecten tot een bedrag van € 10 miljoen, die bij gebrek aan middelen niet uitgevoerd kunnen worden.

overzicht van de aanvragen

14	Molens
23	Kerken
3	industrieel erfgoed
3	bijzondere gevallen
<hr/>	
43	totaal ingediend

gehonoreerd kunnen worden

7	Molens
13	Kerken
3	industrieel erfgoed
3	bijzondere gevallen
<hr/>	
26	totaal gehonoreerd

17 Projecten resteren

Aandachtsgevallen

Rechtmatigheidsoverwegingen maar mede het feit dat de aantallen aanvragen groter zijn dan het beschikbare budget nopen tot een strikte toepassing van de regels. Dit betekent dat een aantal projecten dat bijzondere aandacht vraagt, zal moeten worden afgewezen. Het gaat om 2 molens waarvoor naast de basissubsidie ook een aanvullende subsidie wordt gevraagd. Buiten de zorgcategorieën vallen 2 aanvragen door zorginstellingen: deze betreffen Huize Assisië en het landhuis Eckart. Beide panden vervullen een maatschappelijke functie. De aanvraag van de eigenaar van kasteel Gemert valt wel binnen de zorgcategorieën, maar is door onbekendheid met de regeling twee weken te laat ingediend.

Resterende achterstand

Het is niet gemakkelijk de restauratieachterstand in onze provincie in te schatten omdat veel eigenaren wel achterstand constateren maar de benodigde kosten en de noodzakelijke subsidie niet kunnen inschatten. Veel plannen zijn globaal; men ziet op tegen de kosten van het besteksklaar maken, waardoor exacte bedragen niet genoemd kunnen worden. Dit geldt voor alle monumenten, gemeentelijke monumenten en rijksmonumenten. Uit een rapportage uit 2006 van PRC Bouwcentrum is af te leiden dat in onze provincie de achterstand bij de restauratie van Rijksmonumenten ruim € 110 miljoen zou bedragen. De Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) gaat meestal uit van een bedrag van € 50 miljoen voor rijksmonumenten, de restauratieachterstand bij gemeentelijke monumenten is hier niet bij meegenomen.

Een extrapolatie van de getallen voor rijksmonumenten naar gemeentelijke monumenten leidt tot een aanname van een restauratieachterstand van 10% over 6500 gemeentelijke objecten, ongeveer 650 objecten. Een bijbehorende schatting van de restauratiekosten is door de gemeenten niet te geven.

Qua aantallen hebben we ten aanzien van Rijksmonumenten wel meer inzicht. In 2007 hebben wij nl. de Brabantse gemeenten gevraagd om een opgave van concrete restauratieprojecten. De gemeenten hebben 208 projecten voor Rijksmonumenten ingediend, die op korte termijn kunnen worden uitgevoerd. Het gaat om 4 openbare gebouwen, 5 boerderijen, 8 verdedigingswerken, 9 woonhuizen, 14 kastelen en landhuizen, 18 molens, 20 industriële monumenten en 119 kerken of kerkelijke gebouwen. Uit deze opgave blijkt dat - in vergelijking met het actuele monumentenbestand - de achterstand het grootste is in de groepen: molens, industriële

monumenten en kerkelijke gebouwen. De meeste gemeenten konden nog geen financiële onderbouwing van de hiermee gemoeide middelen geven.

Voor de achterstandsregeling van de RACM zijn in 2007 totaal 75 Brabantse projecten ingediend, waarvan er in 2008 22 zijn gehonoreerd tot een bedrag van ca. € 5 miljoen. Na de verdeling van de bovengenoemde 14 miljoen aan provinciale inzet over 23 projecten, resteren er van deze 75 projecten nog 30, waarvan 17 binnen de vier provinciale zorgcategoriën.

Industriële monumenten

Voor de achterstand binnen de categorie industriële monumenten is in de statenmotie van 14 maart 2008 aandacht gevraagd. Binnen de RACM is bij de deskundige voor industrieel erfgoed geen overzicht aanwezig van de aantallen industriële monumenten in onze provincie. Extrapolatie van de CHW leidt tot de aanname dat het om 150-300 objecten kan gaan. Momenteel zijn wij in overleg over de uitvoering van de stedelijke projecten van de B5-gemeenten. Daarbij bevindt zich een reeks industriële projecten, onder meer in de spoorzone van Tilburg, de kanaalzone te Helmond en Strijp S in Eindhoven. Deze projecten zullen in de tweede tranche van het B5-traject meegenomen worden. In 2007 hebben de gemeenten 20 industriële projecten met restauratiebehoefte aan ons doorgegeven. Veel projecten hiervan zijn op dit moment nog niet aanbestedingsgereed. Oorzaak hiervan is het gegeven dat het proces van herstructurering en herbesteding bij industriële complexen een zaak van lange adem is, zoals is gebleken bij de projecten van Strijp S (Eindhoven) en de Spoorzone (Tilburg). Hier is echter zeker voor de komende jaren een restauratiebehoefte aanwezig, welke in de tientallen miljoenen kan lopen.

's-Hertogenbosch, 4 november 2008,

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant